

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЛЮДИНУ

*Землянська О. В., ст. вик. (каф. ОППЦБ КПІ ім. Ігоря Сікорського);
Джаноянц В. О., студ. (гр. ІІІ-73, ФІОТ КПІ ім. Ігоря Сікорського)*

Анотація. Розглянуто психологічні аспекти впливу інформаційних технологій на людину. Підкреслюється, що винахід комп'ютера і розвиток інформаційних технологій не лише вплинуло на технології роботи з інформацією, а й розширило кордони проблем, що вимагають теоретичного осмислення та інтеграції різних напрямків психології та педагогіки. До таких проблем можна віднести як негативні фактори взаємодії людини з комп'ютером, в результаті чого, з'являється психологічна залежність, комп'ютерна тривожність і комп'ютерна самоефективність, так і позитивні аспекти впливу інформаційних технологій на розумову діяльність людини.

Ключові слова: психологічні проблеми, інформаційні технології, комп'ютер, розвиток особистості, технології роботи з інформацією, мислення, знання, спілкування.

Abstract. The article examines psychological aspects of influence of information technologies on human. It is emphasized that the invention of computer and the expansion of information technologies have not only affected the techniques of information management but also expanded the range of problems requiring theoretical understanding and integration of various areas of psychology and pedagogic. These problems include negative aspects of human interaction with computer and psychological dependencies arising in its course, computer anxiety and computer self-efficacy as well as positive aspects of the effect information technologies have on human mental activity.

Keywords: psychological problems, information and communications technologies, computer, individual development, information management techniques, thinking, knowledge, communication.

Вступ. Розвиток цивілізації пов'язаний з удосконаленням можливостей людини. Постійно зростаючі потреби змушують людей знаходити нові засоби для їх задоволення. Це стосується не тільки фізичних процесів, але і духовного життя. Так, створення комп'ютера – пристрою, здатного виконувати задану, чітко визначену, змінну послідовність операцій, найчастіше з чисельними розрахунками і маніпулюванням даних, вплинуло на технології роботи з інформацією і розширило кордони розуміння таких фундаментальних понять як мислення, знання, спілкування. Таким чином, винахід комп'ютера і розробка необхідного програмного забезпечення вплинули на розвиток людини, змінили існування людини як особистості та її взаємодію із суспільством [1].

Аналіз стану питання. У сучасному світі неможливо повністю ізолюватись від інформаційних технологій, які у певній мірі оточують усіх нас. На основі вищесказаного виникає необхідність дослідити наслідки впливу

інформаційних технологій, головним чином його психологічні аспекти.

Мета роботи: розглянути та проаналізувати психологічні аспекти впливу сучасних інформаційних технологій на людину.

Методики, матеріали і результати досліджень. Під інформаційними технологіями в міжнародній практиці розуміють технології, які спрямовані на отримання, зберігання, обробку, перетворення, уявлення і передачу інформації за допомогою технічних засобів. «Інформаційні технології» – узагальнююче поняття, яке описує різні механізми, пристрої, алгоритми, способи обробки даних на основі комп'ютерної техніки [2].

Розвиваючись небувалими темпами, інформаційні технології лише за одне покоління людей завоювали всі сфери нашої життєдіяльності. Тому виник цілий ряд психологічних проблем, пов'язаних з розвитком особистості, які потребують теоретичного осмислення та інтеграції різних напрямків психології та педагогіки. До таких проблем можна віднести як негативні сторони взаємодії людини з комп'ютером і виникаючі при цьому психологічні залежності, комп'ютерну тривожність та комп'ютерну самоефективність, так і позитивні аспекти впливу інформаційно-комунікаційних технологій на розумову діяльність людини [3].

На початковому етапі використання комп'ютерів психологічні проблеми були пов'язані з освоєнням людиною нових технологій: були вивчені феномен уособлення або «одухотворення» комп'ютера; потреба в «спілкуванні» з комп'ютером і особливості такого спілкування; різні форми комп'ютерної тривожності; вторгнення у внутрішній світ людини.

Пізніше вчені виявили у людей, які мали тривалий контакт з комп'ютером, такі психологічні особливості характеру як завзятість і наполегливість в досягненні цілей, незалежність, досить високий інтелект, схильність до творчої діяльності. Разом з тим, у таких людей спостерігається перевага процесу роботи над її результатом, інтровертність, заглиблення у власні переживання, байдужість і неемоційність у спілкуванні, брак емпатії, схильність до конфліктів, егоцентризм, брак відповідальності. Однак однозначно сказати не можна, що ці психологічні особливості людини формуються в процесі тривалого, багаторічного контакту з комп'ютером. Можливо, комп'ютер більше привертає до себе людей з певними рисами характеру або просто їх підкреслює [4].

Очевидно, що, використовуючи інформаційні технології в своїй діяльності і перекладаючи на них частину рутинних операцій, люди розширюють свої можливості з переробки інформації, збільшуючи обсяг і швидкість роботи і відповідно удосконалюючи процеси пізнання. Це призвело до збільшення потенціалу людського мислення і певних змін в структурі розумової діяльності. Під впливом інформаційних технологій люди стали мислити по-іншому. Якщо раніше людина мислила текстом, то тепер більше образами, картинками, частково цим пояснюється сильне захоплення фотографією, селфі. Проте, вчителі-художники дитячих шкіл мистецтв відзначають, що уява дитини стає біднішою, дитина перестає фантазувати, не

може намалювати уявний об'єкт. Також з розвитком інформаційних технологій люди починають усе менше і менше читати. Тисячі років людство вчилася читати по книгах, сприймаючи інформацію послідовно, а інформаційні технології, зокрема, Інтернет, дозволили нам швидко перемикатися між різними джерелами і управляти вибором матеріалу, змінивши процес читання.

Користувачі приділяють перегляду кожної сторінки не більше декількох секунд і швидко зосереджують увагу на будь-яких інших темах, в результаті інформація не відкладається у свідомості. Мислення стає більш активним, але менш розсудливим, нові блоги і сайти відображають нову реальність – діяти відразу, а усвідомлювати пізніше. Це пов'язано з шаленим темпом життя, яке диктує сучасне інформаційне суспільство, з величезною кількістю інформації, яка є в Інтернеті у вільному доступі, з її часто сумнівною якістю. Завдяки тому, що з'явився вільний доступ до інформації у будь-якого користувача, знання, яке завжди грає передову роль в життєдіяльності суспільства, в епоху інформатизації переходить на новий якісний і кількісний рівень. Разом з тим виникають проблеми іншого плану: виникає велика кількість надлишкової інформації, яка ускладнює процес отримання знань, а система гіперпосилань, реклама, флуд, спам, вільний вибір джерела інформації та напрямки пошуку можуть направити користувача на хибний шлях, у результаті чого не буде досягнута початкова мета.

Висновок. Інформаційні технології з інноваційного засобу давно перетворилися в необхідність і стали реальністю. Вони вдосконалюють розвиток людини, підвищують ефективність і якість її діяльності, але існують певні психологічні проблеми при їх використанні, які необхідно знати і враховувати, щоб не отримати негативного ефекту. Також хотілося б відзначити і виділити один важливий критерій, який грає в нашому житті важливу роль: все в наших руках. Те, наскільки ми будемо залежні від комп'ютера – визначаємо ми самі. Людина сама визначає, на що витратити час, як проживати життя. І якщо використовувати сучасні технології тільки в корисних цілях і раціонально – жити стане легше не тільки нам, а й майбутнім поколінням.

Література

1. Перехід до інформаційного суспільства [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/9175/
2. Інформаційні технології [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
3. Безпека життєдіяльності та цивільний захист : підручник / О. Г. Левченко, О. В. Землянська, Н. А. Праховнік, В. В. Зацарний. – Київ : Каравела, 2019. 268 с.
4. Смыслова О. Психологические последствия применения информационных технологий [Електронний ресурс] / Ольга Смыслова – URL: <http://flogiston.ru/articles/netpsy/hackers>